

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Όνειρο στο κύμα (απόσπασμα)

«[...] Δέν ήξεύρω ἂν ἡ κόρη λουομένη εἰς τὴν θάλασσαν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς γίδας μου. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὴν εἶχεν ἀκούσει, τί τό παράδοξον; Ποῖος φόβος ἦτον; Τό ν' ἀκούῃ τῆς φωνῆς ζώου ἐκεῖ πού κολυμβᾷ, ἀφοῦ δέν ἀπέχει εἰμὶ ὀλίγας ὀργυιάς ἀπὸ τὴν ξηρὰν, δέν εἶναι τίποτε ἔκτακτον.

Ἀλλ' ὅμως, ἡ στίγμα ἐκείνη, πού εἶχα πατήσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, ἤρκεσεν. Ἡ νεαρά κόρη, εἴτε ἤκουσεν εἴτε ὄχι τὴν φωνὴν τῆς κατσίκας —μᾶλλον φαίνεται ὅτι τὴν ἤκουσε, διότι ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τό μέρος τῆς ξηρᾶς...— εἶδε τόν μαῦρον ἰσκιον μου, τὸν διακαμόν¹ μου, ἐπάνω εἰς τόν βράχον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς θάμνους, καὶ ἀφῆκε μερσνιγμένην κραυγὴν φόβου...

Τότε μέ κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη ἀπερίγραπτος. Τά γόνατά μου ἐκάμφθησαν. Ἐξάλλος ἐκ τρόμου ἠδυνήθην ν' ἀρθρώσω φωνήν, κ' ἔκραξα:

—Μὴ φοβᾶσαι!... δέν εἶναι τίποτε... δέν σοῦ θέλω κακόν!

Καὶ ἐσκεπτόμην ὅτι τεταραγμένος ἂν ἔπρεπε νά ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, μᾶλλον, διὰ νά ἔλθω εἰς βοήθειαν τῆς κόρης, ἢ νά τρέξω καὶ νά φύγω... Ἦρκει ἡ φωνή μου νά τῆς ἔδιδε μεγαλύτερον θάρρος ἢ ὅσον ἡ παραμονή μου καὶ τό τρεξιμόν μου εἰς βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατὰ συγκυρίαν ὄχι παράδοξον, καθότι ὅλοι οἱ αἰγιαλοὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἐκεῖναι δαυχνάζοντο ἀπὸ τοὺς ἄλιεις, μία βάρκα ἐφάνη νά προβάλλῃ ἀντικρὺ, πρὸς τό ἀνοπολιχομεσημβρινόν μέρος, ἀπὸ τόν πέρα κάβον, τὸν σχηματίζοντα τό δεξιόν ὄριον κέρας τοῦ κολπίσκου. Ἐφάνη πλέουσα ἀργά, ἐρχομένη πρὸς τά ἐδῶ, μέ τὰς κόπας πλὴν ἡ ἐμφάνισίς της, ἀντὶ νά δώσῃ θάρρος εἰς τὴν κόρην, ἐπέτεινε τόν τρόπον της.

Ἀφῆκε δευτέραν κραυγὴν μεγαλύτερας ἀγωνίας. Ἐν ἀκαρεῖ² τὴν εἶδα νά γίνεται ἄφαντη εἰς τό κύμα.

Δέν ἔπρεπε τότε νά διστάσω. Ἡ βάρκα ἐκεῖνη ἀπεῖχεν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν ὀργυιάς, ἀπὸ τό μέρος ὅπου ἠγωνία ἡ κόρη, ἐγὼ ἀπεῖχα μόνον πέντε ἢ ἕξ ὀργυιάς. Πάραυτα, ὅπως ἤμην, ἐρρίφθην εἰς τὴν θάλασσαν, πηδήσας μέ τὴν κεφαλὴν κάτω, ἀπὸ τό ὕψος τοῦ βράχου.

Τό βύθος τοῦ νεροῦ ἦτον ὑπὲρ τὰ δύο ἀναστήματα. Ἐφθάσα σχεδόν εἰς τὸν πυθμένα, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀμμόστρωτος, ἐλεύθερος βράχων καὶ πετρῶν, καὶ δέν ἦτο φόβος νά κτυπήσω. Πάραυτα ἀνέδυν καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸν ἄφρον τοῦ κύματος.

Ἀπεῖχον τώρα ὀλιγότερον ἢ πέντε ὀργυιάς ἀπὸ τό μέρος τοῦ πόντου, ὅπου ἐσχηματίζοντο δῖναι καὶ κύκλοι συστρεφόμενοι εἰς τὸν ἄφρον τῆς θαλάσσης, οἱ

όποιοι θά ἦσαν ὡς μνήμα ὑγρόν καί ἀκαριαῖον διά τήν ἀτυχῆ παιδίσκην· τά μόνα ἔχνη τά ὅποια ἀφήνει ποτέ εἰς τήν θάλασσαν ἀγωνιῶν ἀνθρώπινον πλάσμα!... Μέ τρία στιβαρά πηδήματα καί πλευσίματα, ἐντός ὀλίγων στιγμῶν, ἔφθασα πλησίον της...

Εἶδα τό εὐμορφον σῶμα νά παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εἰς τόν βυθόν τοῦ πόντου ἢ εἰς τόν ἀφρόν τοῦ κύματος, ἐγγύτερον τοῦ θανάτου ἢ τῆς ζωῆς· ἐβυθίσθην, ἤρασα τήν κόρην εἰς τās ἀγκάλας μου, καί ἀνῆλθον.

Καθώς τήν εἶχα περιβάλει μέ τόν ἀριστερόν βραχίονα, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἠσθάνθην ἀσθενῆ τήν χλιαράν πνοήν της εἰς τήν παρειάν μου. Εἶχα φθάσει ἐγκαίρως, δόξα τῷ Θεῷ!... Ἐντούτοις δέν παρείχε σημεῖα ζωῆς ὀλοφάνερα... Τήν ἐτίναξα μέ σφοδρόν κίνημα, αὐθορμήτως, διά νά δυνηθῇ ν' ἀναπνεύσῃ, τήν ἔκαμα νά στηριχθῇ ἐπὶ τῆς πλάτης μου, καί ἔπλευσα, μέ τήν χεῖρα τήν δεξιάν καί μέ τούς πόδας, ἔπλευσα ἰσχυρῶς πρὸς τήν ξηράν. Αἱ δυνάμεις μου ἐπολλαπλασιάζοντο θαυμασίως.

Ἦσθάνθην ὅτι προσεκολλᾶτο τό πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τήν ζωήν της ὦ! ἄς ἔξῃ, καί ἄς ἦτον εὐτυχῆς. Κανείς ἰδιοτελής λογισμός δέν ὑπῆρχε τήν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τό πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καί ἀφιλοκερδείας. Ποτέ δέν θά ἐξήτουν ἀμοιβήν!

Ἐπὶ πόσον ἀκόμη θά τό ἐνθυμούμαι ἐκεῖνο τό ἀβρόν, τό ἀπαλόν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τό ὁποῖον ἠσθάνθην ποτέ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ἄλλως ἀνωφελοῦς ζωῆς μου! Ἦτον ὄνειρον, πλάνη, γοητεία. Καί ὅποσον διέφερεν ἀπό ὅλας τās ἰδιοτελεῖς περιπτύξεις, ἀπό ὅλας τās λυκοφιλίας καί τούς κυνέρωτας³ τοῦ κόσμου ἡ ἐκλεκτή, ἡ αἰθέριος ἐκείνη ἐπαφή! Δέν ἦτο βάρος ἐκεῖνο, τό φορτίον τό εὐάγαλον⁴, ἀλλ' ἦτο ἀνακουφίσις καί ἀναψυχή. Ποτέ δέν ἠσθάνθην τόν ἑαυτόν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τό βάρος ἐκεῖνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατῴρετο νά συλλάβῃ μέ τās χεῖράς του πρὸς στιγμὴν ἓν ὄνειρον, τό ἴδιον ὄνειρόν του...

Ἡ Μοσχούλα ἔζησε, δέν ἀπέθανε. Σπανίως τήν εἶδα ἔκτοτε, καί δέν ἠξεύρω τί γίνεται τώρα, ὁπότε εἶναι ἀπλή θνητὴ τῆς Εὔας ὅπως ὅλαι.

Ἀλλ' ἐγὼ ἐπλήρωσα τά λύτρα διὰ τήν ζωήν της. Ἡ ταλαίπωρος μικρὴ μου κατοῖκα, τήν ὁποίαν εἶχα λησμονήσῃ πρὸς χάριν της, πράγματι «ἐσχοινιάσθη»· περιεπλάκη κακά εἰς τό σχοινίον, μέ τό ὁποῖον τήν εἶχα δεμένην, καί ἐπνίγη!... Μετρίως ἐλυπήθην, καί τήν ἔκαμα θυσίαν πρὸς χάριν της.

Κ' ἐγὼ ἔμαθα γράμματα, ἐξ εὐνοίας καί ἐλέους τῶν καλογήρων, κ' ἔγινα δικηγόρος... Ἀφοῦ ἐπέρασα ἀπὸ δύο ἱερατικὰς σχολάς, ἦτον ἐπόμενον!

Τάχα ἡ μοναδικὴ ἐκείνη περίστασις, ἡ ὄνειρώδης ἐκείνη ἀνάμνησις τῆς λουομένης κόρης, μ' ἔκαμε νά μή γίνω κληρικός; Φεῦ! ἀκριβῶς ἡ ἀνάμνησις ἐκείνη ἔπρεπε νά μέ κάμῃ νά γίνω μοναχός.

Ὅρθως ἔλεγεν ὁ γηραιὸς Σισώης ὅτι «ἂν ἤθελαν νά μέ κάμουν καλόγερον, δέν ἔπρεπε νά μέ στείλουν ἔξω ἀπὸ τό μοναστήρι...». Διὰ τήν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤρκουν τά ὀλίγα ἐκεῖνα κολλυβογράμματα, τά ὅποια αὐτὸς μέ εἶχε διδάξει, καί μάλιστα ἦσαν καί πολλὰ!...

Καί τώρα, όταν ένθυμοῦμαι τό κοντόν ἐκείνο σχοινίον, ἀπό τό ὅποιον ἐσχοινιάσθη κ' ἐπνίγη ἡ Μοσχούλα, ἡ κατσίκά μου, καί ἀναλογίζομαι τό ἄλλο σχοινίον τῆς παραβολῆς, μέ τό ὅποιον εἶναι δεμένος ὁ σκύλος εἰς τήν αὐλήν τοῦ ἀφέντη του, διαπορῶ μέσα μου ἂν τά δύο δέν εἶχαν μεγάλην συγγένειαν, καί ἂν δέν ἦσαν ὡς «σχοινίσμα κληρονομίας»⁵ δι' ἐμέ, ὅπως ἡ Γραφή λέγει.

Ὡς ἄς ἦμην ἀκόμη βοσκός εἰς τά ὄρη!...»

(Διά τήν ἀντιγραφὴν)
Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

1. Τον ἴσκιο, τὴν σιλουέτα, τὸ περίγραμμα τῆς φευγαλέας μορφῆς.
2. Ακαριαία, μονομιάς.
3. Αγοραίους ἐρωτες.
4. Εὐκόλα μεταφερόμενο στήν αγκαλιά, ευχάριστο στο ἀγκάλιασμα.
5. Μερίδιο, κλήρος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Α. Ἐχει υποστηριχθεῖ ἡ ἀποψη ὅτι ὁ Παπαδιαμάντης εἶναι κατεξοχήν «βιοματικός» συγγραφεύς. Τεκμηριώστε τὴ θέση αὐτή με πέντε βιοματικὸς χαρακτήρα ἀναφορὲς στο κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

Β1. Να ἐπισημάνετε καὶ να σχολιάσετε τέσσερις ἀφηγηματικὲς τεχνικὲς που χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεύς στο συγκεκριμένο ἀπόσπασμα.

Μονάδες 20

Β2. «[...] Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπείχεν ... εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καί ἀνῆλθον». Να ἐξετάσετε τὴ λειτουργία τῆς περιγραφῆς στο συγκεκριμένο χωρίο.

Μονάδες 20

Γ. «Ὁρθῶς ἔλεγεν ὁ γηραιός Σισώης ὅτι “ἂν ἤθελαν νά μέ κάμουν καλόγερον, δέν ἔπρεπε νά μέ στείλουν ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι...”. Διά τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤρκουν τά ὀλίγα ἐκεῖνα κολλυβογράμματα, τά ὅποια αὐτός μέ εἶχε διδάξει, καί μάλιστα ἦσαν καὶ πολλὰ!...». Να σχολιάσετε τὸ πιο πάνω χωρίο με 120-140 λέξεις.

Μονάδες 25

Δ. Να συγκρίνετε ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο τὸ ἀπόσπασμα που σας δόθηκε ἀπὸ τὸ «Ὀνειρο στο κύμα» με τὸ παρακάτω ποίημα τοῦ Κλείτου Κύρου, «Ὀπτική ἀπάτη»:

Μονάδες 20

Κατατρύχονταν¹ ἀπὸ μια μορφὴ γυναίκας
Τὴν ἐβλεπε στὸν ὕπνο του μ' υψωμένα
Χέρια νὰ παραληρεῖ με θέρμη
Τὴν ἐβλεπε κάθε πρωὶ νὰ γνέφει
Στο ἀπέναντι παράθυρο νὰ χαμογελά
Μ' ἀστραπὲς στα μάτια καὶ στα δόντια

Μες στο μισοσκότεινο δωμάτιο
Σύμβολο της άυλης παντοτινά γυναίκας
Έτσι νομίζει τουλάχιστο δεν είχε διδαχθεί
Τους παθόντες της οφθαλμαπάτης.

Όταν πια κατάλαβε είχε ξημερώσει
Σα να κλήσε μια ατελείωτη νύχτα
Κι ήταν μόνος πάλι και ξεφύλλιζε
Παλιές πολυ παλιές φωτογραφίες.

(Αλέξανδρος Δοχυρίου (επιμ.), *Η ελληνική ποίηση. Ανθολογία - Γραμματολογία*, τόμος ΣΤ', [Αθήνα:] Εκδόσεις Σοκόλη [1985], σ. 288.)

-
1. Βασανιζόταν, υπέφερε, ταλαιπωρείτο.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ